

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

ANALYSIS|| FIDEI CA=||THOLICAE,||

Valencia, Gregorio de

Ingolstadii, 1585

VD16 V 55

De Qvibvsdam Qvasi Definiendi Regulis, quæ in determinandis fidei
controuersiis consuli debent, & primum de sacra Scriptura.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47934)

DE QVIBVSDAM QVASI DEFINIENDI RE-
gulis, qua in determinandis fidei controuersis consuli de-
bent, & primum de sacra Scriptura.

VT IGITVR à sacra Scriptura exordiamur, quinque
potissimùm, quò rem omnem fusissimè ab aliis tra-
ctatam paucissimis complectamur, de ea sunt annotāda.

I. Quid sit. II. Quibusnam libris cõtineatur. III. Quan-
tam habeat auctoritatem. IIII. Vtrum ij etiam numero
Bibliorum libri, quos hodie habemus, suppeditare om-
nino possint argumentum infallibile ad concludendum
aliquid siue definiendum tanquam certum ex fide: in
quo est sanè huius loci præcipua quædam difficultas.
V. Postremò, quibus rationibus uti oporteat, ut vera
sententia ex Scripturæ locis elici possit.

QVOD ad primum attinet, constat inter omnes, Scri-
pturam, diuinam esse doctrinā, quam Spiritu san-
cto inspirante atque dictante auctores sacri literis man-
dauerunt. Itaque & Apostolus eam nominauit doctri-
nam *diuinitus inspiratam*, & idcirco etiam *Dei verbum* lite-
ris expressum dicitur. Etenim cognitio illa sacris expres-
sa literis, quam Deus Canonicis scriptoribus indidit,
quamque per illos voluit cæteris scripto pateferi, velut
sonorum quoddam verbum Dei est, quo is videlicet con-
ceptum æternæ mentis suæ, notitiāque verissimam,
hominibus eloquitur atque manifestat.

Cæterùm cùm doctrinam hanc Spiritu sancto di-
ctante esse à sacris auctoribus exceptam literisque man-
datam dicimus, non vtcunque significare volumus, Spi-
ritu sancto dirigente sacros auctores illam infallibiliter
scripsisse. Nam & Pontifices summi certam quandam
Spiritus sancti assistentiam habent, cùm definiunt con-
trouersias fidei, ut antè ostensum est; neque tamen illo-

*Tractatio tota
de Scriptura
sacra quæque
punctis conti-
netur.*

I.
*Scriptura sacra
ratio qua sit.*

2. Tim. 3.

*Quare Scriptu-
ra nominetur
Dei Verbum
expressum.*

*Quo sensu in-
telligi debeat,
eam à Spiritu
sancto fuisse
dictatam.*

Scriptores Canonici quomodo se habuerint in sacra doctrina literis mandanda.

Pfalm. 44.

Pfalm. 147.

Quid sit Scriptorem sacrum agi potius à Spiritu sancto quam agere.

Jerem. 36.

rùm definitiones, quantumvis ab ipsis conscriptæ, Scriptura sacra sunt, aut esse dicuntur, sicut nunc quidem loquimur de Scriptura sacra. Auctores igitur Canonicos scribere Spiritu sancto dictante, ob eam rem propriè dicimus, quoniam in doctrina scripto tradenda sic illorum opera Spiritus sanctus utitur, ut in eo quidem negotio, non tam illi agant quàm agantur à Spiritu sancto; planè instar calami, cum usurpatur à scriptore. Quo & illud Dauidis spectat: *Lingua, inquit, mea, calamus Scribæ velociter scribentis.* Nec enim alium hoc loco Scribam significat præterquam ipsum Deum: quem & alibi ait: *Emittere equum suum terræ, & velociter currere sermonem eius.*

Porro sacrum Scriptorem agi potius à Spiritu sancto, quàm agere, asserimus, primùm propter facilitatem, qua is sine vlllo suo labore, Spiritu sancto docente ac dirigente, cognoscit ac scribit omnia etiam minutissima verissimè: cum tamen Pontifex, ut rectè, hoc est, sine culpa definiat, & studio ac diligentia opus habeat, nec etiam omnia sint certa ac infallibilia, quæ obiter ille inter definiendum asserit, ut suprà notauimus. Hanc autem auctoris sacri facilitatem in cognoscendo atque scribendo certissimè, *velocitas illa* significat, quam Dauid locis proxime citatis diuino tribuit eloquio. Itaque cum Baruch à Principibus Israel interrogatus esset, qua ratione Jeremias ipsi librum dictauisset: *Loquebatur, inquit, ex ore suo, quasi legens omnes sermones istos.* Quo loco significat, perinde fuisse faciliè Jeremiæ, Spiritu sancto suggerente, illa omnia pronunciare, atque est omnino, aliquam Scripturam simpliciter legere.

Deinde ob eam causam quoque Scriptorem sacrum agi potius à Spiritu sancto asserimus, quia etsi sponte quidem scribat, at scribit tamen omnino necessariò, ita
vt

vt (Spiritu sancto sic efficaciter volente) minimè in ipsi-
us arbitrio sit positum aut non scribere, aut alio modo,
alio tempore, aliis verbis scribere: cùm tamen summus
Pontifex (quod ad eas quidem attinet definitionis cir-
cunstancias) arbitrio suo in definiendo vtatur. Atque
hoc ipsum propriè est, auctorem sacrum esse quasi Spi-
ritus sancti calamus, in cuius videlicet potestate non est,
vt eo scriptor vtatur, vel alio modo vtatur. Ex quibus
non modò Scripturarum sacrarum ratio, sed etiam dis-
crimen inter illas & alias Scripturas humanas, perspicu-
um est. Quæ sanè de re & de Scripturarum nomine, argu-
mento, antiquitate, &c. eruditè inter ceteros tractat Io-
annes Driedo.

Lib. 1. de Scri-
pturis, cap. 1.

DE SECUNDO autem puncto breuiter statuendū est,
Scripturam sacram illis omnibus ac solis contineri
libris, qui communiter nunc exstant in Bibliis sacris, exce-
pto tertio & quarto libro Esdræ. Quæ assertio ex fide est
certissima. Nam libros hos Ecclesiæ Canon ex veteri tra-
ditione probauit. Est enim Ecclesiæ officium ea, quæ sunt
diuinitus reuelata, fidelibus credenda proponere, ac pro-
inde etiam quinam sint libri sacri in primis determinare.
Id quod etiam Diuus^a Augustinus & passim alij Patres
confirmant: vt non immeritò idem sit in^b Concilio eti-
am Tridentino definitum.

I I.
Qui libri sint
Canonici.

*Ecclesiæ aucto-
ritate constitus
canonem libro-
rum sacrarum.*
a Lib. 13. cont.
Faustum c. 5.
& l. 23. c. 9. & l.
33. c. 6. & l. 1. de
de consensu
Euang. c. 1. Et
Irenæus lib. 3.
c. 4. quatenus
asserit veritatē
fidei non nisi
ab Ecclesiā pe-
tendam esse.
Item Patres
Concil. Tole-
ranit. in asser-

Porro libri iam dicti tanquam sacri & Canonici non
modò in Concilio^c Florentino sub Eugenio quarto & in^d
Tridentino numerantur, sed iidem etiam probati olim
fuerunt à Concilio^e Carthaginensi tertio (à Leone quar-
to Pont. confirmato) & ab Innocentio primo. Et eos-
dem tanquam Canonicos numerauit^f Innocentius pri-
mus,

ratione fidei. D. Athanas. in Synopsi, &c. *b* Sess. 4. *c* In vniōne Armen. *d* Sess. 4. *e* Cap. 47.
f Epist. 3. ad Exuperium.

g Lib. 2 de doctrin. Christ. cap. 8.
 h Lege præfertim Melch. Canum, lib. 2. de locis Theolog. cap. 9.
 i Lib. 6. de monstr. Euang. cap. 19.
 k Lib. 2. pedag. cap. 3.
 l vi constat Jerem 36.

Auctoritas eorum librorum quos ex Canone reiciunt Sectarij, probatur Veterum testimoniis.

m Epist. 1. & 2.
 n Epist. 1.
 o Epist. 1.
 p Epist. 1.
 q In Concil. 70. Episcop. Refertur inter eius decreta.
 r In præfat. in lib. Iudith.
 s Epist. 1.
 t Epist. 2.
 u Epist. 1.
 x Lib. 2 de doctr. Christ. cap. 8. & lib. de præd. Sanct. cap. 14.
 y Rom. 11. & Iacob. 1.

z In cap. 5. ad Rom. a Lib. 18. de ciuit. Dei, cap. 36. & l. 2. de doctr. Christ. c. 8. b Lib. 6. Etymolog. c. 1. c In præfat. in pet. epist. ad Hebr. d Cap. 10. e In Synopsi sub finem enumerationis epist. Pauli, & Apocal. f Apud Euseb. lib. 6. hist. Eccl. c. 18. g In præfat. epist. ad Hebr. h Lib. 3. de Trin. cap. 11 & lib. 2. de doctr. Christ. cap. 8. & c. i In epist. ad Dardan.

mus, & ^s Augustinus, qui Concilio illi Carthaginensi interfuit. Quanquam fatendum est, ante Concilium Florentinum non fuisse in locis citatis factam libri Baruch expressam mentionem. Sed ut à pluribus rectè ^h notatum est, causa cur hic liber in Catalogo olim præteriretur, non fuit, quòd pro Canonico non haberetur. (est enim illius etiam prophetia planè diuina, ut iam olim ⁱ Eusebius Casariensis, & ^k Clemens Alexandrinus disertè testati sunt) sed quòd Baruch scriptor fuerit ^l Jeremiz. Itaque librum illius ad Ieremiæ librum veteres Patres retulerunt.

Atque auctoritas quidem eorum etiam librorum nominatim, quos huius tempestatis Sectarij pro Canonicis non habent, præterquam quòd hi etiam libri inter Canonicos ab Ecclesia locis citatis numerati sunt, passim quoque ab antiquis Patribus asseritur atque ut sacrosancta vsurpatur. Libri quidem ^m *Tobie*, à Clemente primo, ab ⁿ Anacleto, ab ^o Alexandro I. à ^p Marcello I. à ^q Gelasio. Libri *Iudith* ab iisdem Patribus, itemque teste Diuo ^r Hieronymo, à Nicæna Synodo. Libri *Sapientia & Ecclesiastici*, ab ^s Euaristo, à ^t Fabiano primo, à ^v Sixto primo, ab ^x Augustino: quin etiam in ipsa Scriptura ^y noui Testamenti ex eiusmodi libris, sicut ex aliis Canonicis, testimonia citantur. Librorum *Maccabæorum* ab ^z Origene, ab ^a Augustino, ab ^b Isidoro (sicut & libri omnes iam commemorati) & ab aliis. Epistolæ ad *Hebræos*, à Concilio Nicæno teste Diuo ^c Thoma, item à Concilio ^d Ephesino, & grauiissimè sanè verbis ab ^e Athanasio, ab ^f Origene, à ^g Theodoro, ab ^h Augustino, ab ⁱ Hieronymo. Posterioris

oris Epistolæ *Diui Petri* ab^k Hieronymo, ab^l Augustino, ab^m Isidoro, àⁿ Damasceno. Secundæ & tertiæ epistolæ *Ioannis* ab iisdem Patribus, itemque à Diuo^o Dionysio. Epistolæ *Iacobi* à Concilio^p Laodicensi, à^q Clemente Romano, ab^r Anacleto, ab^s Alexandro primo, ab^t Urbano primo, ab^v Hieronymo, ab^x Augustino, ab^y Isidoro, à^z Damasceno. Epistolæ *Iudæ* ab^a Anacleto, à Diuo^b Dionysio, ab^c Hieronymo, ab^d Isidoro, à^e Damasceno & passim aliis. *Apocalypsis* denique Diui Ioannis, à Concilio^f Ancyrano, à^g Toletano quarto, à^h Tertulliano, àⁱ Origene, à^k Epiphanio, à^l Chrystostomo, à^m Hieronymo, àⁿ Damasceno, passimque ab omnibus aliis.

^r Epist. 1. ^s In Catalogo script. Eccles. ^t Lib. 2. de doctr. Christ. cap. 8. ^v Lib. 6. Etymol. c. 1. ^x Lib. 4. fid. Orthodox. c. 18. ^y Epist. 1. ^z Lib. cœlest. hierarch. c. 3. ^a Epist. ad Paulinum. ^b Lib. 6. Etymol. c. 1. ^c Lib. 4. fidei Orthodox. c. 18. ^d Cap. 24. ^e Cap. 16. ^f Lib. 4. cont. Marcion. ^g Apud Euseb. l. 6. c. 18. ^h Hæresi 51. ⁱ Teste Suida, ubi agit de Ioanne Euang. ^j Epist. ad Paulinum. ^k Lib. 4. fid. Orthodox. cap. 18.

Nec verò Sectarij vt hos libros Canonicos esse negent, iustè ea ratione mouentur, quòd à nonnullis olim fuerit de horum auctoritate librorum addubitatum. Quid tum? An non etiam pleraque fidei Decreta, motis præsertim controuersis, tandem clarè definita in Ecclesia atque ad credendum sine vlla dubitatione fidelibus proposita sunt, de quibus antea tamen obscurata non nihil fidei veritate (vt hominum interdum conditione innataque caligine fit) dubitari potuit? Nonne & ipsi etiam veteres, eos libros, de quibus aliquando dubitatum fuisset, tandem vsu atque Decreto Ecclesiæ certam auctoritatem obtinuisse agnouerunt? Sed Ecclesiæ, inquit Kemnitius, quæ nunc est & post Apostolorum tempora fuit, auctoritatem asserenti aliquorum librorum tum demum credendum est, si possit proferre certa testimonia eorum, qui acceperant & nouerant testificationem primæ Ecclesiæ de Germanis scriptis.] Agnoscunt atque

v faten-

^k In epist. ad Paulin.
^l Lib. 2. de doctr. Christ. cap. 8.
^m Lib. 6. Etymol. cap. 1.
ⁿ Lib. 4. fidei Orthodox. cap. 18.
^o Lib. de cœlest. hierarch. cap. 3.
^p Cap. 59.
^q Epist. 2.
^r Epist. 1.
^s Epist. 1.

^o Hieron. in Catalog. script. Eccles. de Iacobo & Iudæ. D. August. lib. 2. de doctr. Christ. cap. 8. Athanasius in Synopsi, &c.

In examine Sess. 4. Concil. Trident.

fatentur isti igitur, posteriorem Ecclesiam in eo ipso quidem quod de primæ Ecclesiæ testificatione documenta quædam atque testimonia proferat, non posse nos fallere. Nam si illa ipsa testimonia atque documenta potest comminisci, non esset illi tum certè credendum. Quid igitur? An in proferendis antiquæ primæque Ecclesiæ testimoniis de libro aliquo sacro fallere Ecclesia non potest, & in ipsa assertione auctoritatis libri sacri, potest fallere? Quid autem, si veterum documenta de alicuius libri sacri antiqua testificatione interirent? Ideò ne dubiam oporteret esse semper in posterum auctoritatem eiusmodi libri, nec posset aliquid de illa certi, Spiritu sancto suggerente, Ecclesia statuere? Accedit, quòd ex allatis testimoniis veterum pro auctoritate illorum librorum apparet ita tandem fuisse pro maiori & potiori parte in Ecclesia eosolim pro Canonicis habitos, ut si qui contra illorum auctoritatem reiecerunt (ferè enim in genere tantum perhibetur, à quibusdam illos non fuisse receptos vel de illis fuisse dubitatum, &c.) fidem non merentur: meritoque habeantur ab Ecclesia testimonia contraria pro certis. Et nihilominus tamen rectè monuit Augustinus (ex mente etiam aliorum veterum) in ipsis Scripturis Canonicis illas primo loco habendas esse, quæ vel auctoritate communi, vel certè plurium Ecclesiarum, sint olim receptæ: non quòd aliquas ex iis, quas Augustinus in Canone numeravit, putarit ipse non esse infalibiles (vocat enim absolute eas omnes *Scripturas divinas*) sed quoniam illæ certè quæ vel à nullis vel à paucioribus in dubium reuocatæ fuerunt, quodammodo, ex parte quidem ipsorum hominum, sunt certiores, magisque adeò idoneæ ad auctoritatem dogmatum in controuersis quæstionibus confirmandam. Quod est diligenter

Lib. 2. de doct.
Christ. c. 3.

Loco citato
initio capitis.

rer aduersus Kemnitij & aliorum Sectariorum cauillationes in hac quæstione notandum. Sed neque institutum meum postulat, nec patitur breuitas mihi proposita, vt argumentum hoc à pluribus aliàs copiosè tractatum, prolixius hîc ego persequar; quod ipsum tamen satis mihi videtur hac explicatione, & illis, quæ commemorauî, Ecclesiæ antiquitatisquæ testimoniis, esse firmatum.

Illud fortassè dicet nunc aliquis: Scriptura quædam quasi regula est (vt in hac disputatione ponimus) qua debet Ecclesia adeoque summus Ecclesiæ Pastor, niti in fidei controuersis determinandis. Non igitur ad Ecclesiam spectat constituere, quænam sit Canonica Scriptura. Nam si ad eam id spectat, primùm Ecclesia regula potius iam erit Scripturæ, non è contrario. Deinde, perinde nobis erit, si Ecclesia ex Scriptura tanquam ex regula definiat, atque si absque vlla regula definiret: siquidem ipsa Ecclesia sibi auctoritate propria constituit ad definiendum regulam. Ita definitiones illius non esse debebunt apud nos magni ponderis.

Ego verò ad hoc breuiter ita respondeo. Si Ecclesia in determinandis libris Canonicis humano spiritu ducetur, omnino incommodum esset, quòd ad Ecclesiam pertineret determinatio Scripturæ Canonica, ex qua sunt ab ipsa Ecclesia definiendæ fidei quæstiones. Modo verò, cum à Spiritu sancto in ea determinatione, sicut & in aliis omnibus (vt suprâ demonstratum est) Ecclesia dirigatur; nullum omnino est incommodum, quòd ipsa etiam Ecclesia regulam illam infallibiliter ditudicet, ex qua oporteat fidei controuersiam certò determinare. Habet enim Ecclesia de vtroque certam à Deo promissionem, videlicet, & quòd controuersiam fidei certò de-

Lege præsertim Ioan. Driedon. lib. 1. de script. & Canonum, lib. 2. de locis Theol. & Andradiū. & Tiletanū. contra Kem.

Ecclesiam in definitionibus fidei Scriptura Canonica niti oportere, & tamen ab illa ipsa determinari quænam sit Scriptura Canonica; cur non sit incommodū.

finier, & quod infallibiliter ad eò cognoscet, quænam sit Scriptura diuinitus reuelata, cui oporteat esse consentaneam illam fidei definitionem.

Hoc ex ea potissimum Christi promissione colligitur, quæ exstat in Euangelio Ioannis: *Ille, inquit, vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quæcunque dixerò (seu dixi) vobis.* Hoc enim vel maxime proprie est, Spiritum sanctum Ecclesiæ suggerere, quæ Christus dixit; docere nimirum illam, quænam sit cœlestis doctrina, quam Christus per Apostolos suos vel scripto vel viua voce loquutus est. Itaque si hanc Ecclesiæ auctoritatem tribuimus, nullum inde incommodum consequitur ex iis quæ obiciebantur. Primum enim non id eò concedendum est, Ecclesiam esse regulam ipsius per se Scripturæ (vt Sectarij nos existimare vel malitiosè vel ignorantèr cauillantur) sed nobis ipsis potius auctoritatem Ecclesiæ pro certa regula propositam esse, vt quænam sit diuina doctrina sine errore cognoscamus. Deinde cum Spiritu sancto docente, atque ad eò infallibiliter, Ecclesia etiam determinet quænam sit Scriptura diuina; nihilo minoris ponderis apud nos esse debent Ecclesiæ definitiones consentaneæ huic Scripturarum regulæ, quàm si non ipsius Ecclesiæ auctoritate, sed aliunde quænam sit diuina Scriptura certò nobis constaret. Quid enim omnino certius eo esse potest, quod Spiritu sancto suggerente ab Ecclesia decernitur?

Ioan. 14.

Quid potissimum sit Spiritum sanctum, suggerere Ecclesiæ quæ Christus dixit.

Ecclesiam minime esse ipsi Scripturæ regulam, sed nobis potius, sit Scripturam Canonice certò agnoscamus.

III.

Quanta Scriptura sacra sit auctoritas.

Scripturam esse doctrinam diuinam quare credimus.

QUIBUS rebus ita explicatis nihil ferè difficultatis superest in puncto tertio supra posito: nempe quanta sit Scripturæ auctoritas. Est enim diuina prorsus ac proinde omnino infallibilis. Quod ipsum quidem ex fide nobis constat, tum ob reuelationem diuinam in eadem Scriptura contentam, tanquam ob rationem, in quam proprie

propriè ipsa fides respicit: tùm etiam ob Ecclesiæ Propo-
sitionem, tanquam ob conditionem quandam, vt id ipsi
Christiana fide credamus, requisitam: tùm postremo ob
communia fidei motiua, tanquam propter argumenta
videlicet, quibus animum inducimus credere nō modò
quæ in Scripturis continentur esse omnia verissima, sed
in primis etiam Scripturas ipsas esse diuinas. De quibus
rebus cùm in huius libri initiò satis à nobis dictum sit, ni-
hil est hoc loco repetendum.

Tantum ad quæstionem illam, quam nonnulli (ne-
scio an satis vtiliter) hïc mouerunt, vtra videlicet sit ma-
ior auctoritas, Scripturæ ne an Ecclesiæ? Breuiter mihi
videtur tribus pronüciatis respōderi posse. Primò, aucto-
ritatem Ecclesiæ latius quidē patere, atq; ita extensiuè
quidem (sicut in scholis loquimur) posse dici maiorem.
Secundò, re ipsa sanè neutram per se seu intensiuè esse al-
tera maiorem absolute, pariq; adeò per se veneratione
vtramque esse dignam. Tertiò, si ad vtriusq; aucto-
ritatis quendam quasi modum, maioris cuiusdam esse digni-
tatis auctoritatem Scripturæ, hoc est, meritò à nobis eam
tanquam diuinius aliquid suspici.

Primum probo. Quoniam Ecclesia sanè aucto-
ritatem habet infallibilem & asseuerandi directò ipsam veri-
tatem fidei (in quo cum Scriptura, quoad infallibilitatē
quidem conuenit, etsi non quoad modum asseuerandi)
& præterea proponendi fidelibus ad credendum tùm
ipsam Scripturam, tùm etiam clarè & expressè quam-
cunq; fidei veritatem in omnibus omnino controuersis
quæ oriri possunt, id quod non perinde Scriptura præsta-
re potest, vt satis suprà docuimus.

Secundum autem pronüciatum ea ratione probo,
quòd tam Ecclesia, quàm Scriptor Canonicus eodem

Parte I. initiò.

*Respōdetur ad
quæstionem de
comparatione
Scripturæ & Ec-
clesiæ tribus pro-
nunciatis.*

1.

2.

3.

*Auctoritatem
Ecclesiæ latius
patere quàm
auctoritatem
Scripturæ.*

*Vtramq; aucto-
ritatē esse per
se aq; infalli-
bilem.*

*Respectu nostri
quidem maio-
rem quandam
esse dignitatē
in Scriptura,
spectato illius
proprio modo.*

Dei Spiritu suggerente pronunciant. Itaque, quod attinet quidem ad asserendi infallibilitatem & certitudinem, paris sunt per se auctoritatis. Tertium denique probo ex diuerso modo, quo, ut supra docuimus, aliter atque aliter Ecclesia, & scriptor Canonicus, Spiritus sancti instinctu pronunciant. Habet enim modus ille scriptoris Canonici in scio quid maioris dignitatis propterea quod non tam ipse scriptor agit in ea re quam agitur, nec videtur proinde nisi Deus ipsemet per Scripturam loqui. Accedit quod Ecclesia ipsa etiam nititur in suis definitionibus Scripturae auctoritate, tanquam fidei quodam fundamento ob diuinam reuelationem, quae sacris ipsis literis continetur. Quae omnia sane efficiunt ut secundum nos quidem, & secundum modum vtriusque auctoritatis, maior quaedam in Scriptura, quam in Ecclesia dignitas esse videatur. Quae explicatione adhibita, non erit difficile auctorum hac de re varias sententias in concordiam redigere. Et certe oportet conueniat re ipsa inter Orthodoxos de hac quaestione, modo recte illius ambiguitas distinguatur.

III.

*Verum hi libri
sacri qui nunc
exstant, sint in-
fallibiles.*

QUARTUM, quod de Scriptura explicandum proposueramus, difficultatem propterea non exiguam habet, quod ut ex iis numero libris sacris, qui circumferuntur, argumentum infallibile ducatur, necesse est constet, illos ipsos prorsus esse sacros, qui veritatem videlicet infallibilem contineant. At hoc non satis constare posse videtur.

*Argumentū 1.
in partē negati-
uam.*

PRIMO, quoniam non sunt Latini isti libri illi ipsi, qui Spiritu sancto dictante à Canonicis auctoribus partim Hebraicè partim Graecè excepti sunt, sed alij certè vel interpretum vel impressorum opera descripti; qui quidem errare potuerunt negligenter ex alio idiomate

verten-

vertendo, aut imprimendo typis. Cuius rei argumento etiam esse videtur impressionum atque versionum tanta varietas.

SECUNDO, quoniam si maximè constaret, hos libros nullo modo, quod ad sententiam attinet, ab originalibus discrepare, ac proinde esse diuinos; at non satis constare videtur, omne illud esse infallibile, quod diuinitus est dictatum. Cur enim non posset Deus, potentia saltem sua absoluta, per se aut per hominis ministerium generare in hominum mentibus conceptum falsum? Et accedit ad huius rei confirmationem, quòd non semel videtur Deus iam falsum per se aut per alium dixisse.

Quod probari posset ex nonnullis Scripturæ locis. Primus est Genesis quarto, vbi Dominus Cain verè tunc occideretur dixit: *Nequaquam ita fiet*, & tamen ita postea factum est. Nam aliqui Doctores putant, eum interfectum à Lamech. Secundus est Genesis vigesimo secundo; vbi Abraham conscensurus montem, vt immolaret Isaac, dixit ad pueros: *Expectate hic: ego & puer illic vsq; properantes, postquam adorauerimus, reuertemur ad vos.* Quo loco primum instinctu diuino Abraham est locutus, vt ait Diuus Ambrosius; & tamen, vt apparet, est mentitus: siquidem putabat se immolaturum Isaac. Tertius est Genesis vigesimo septimo, vbi Iacob fraudulenter egit cum Isaac patre suo, & omnino mentitus fuisse videtur, inquiens:

Ego sum primogenitus tuus Esau, quæ tamen, vt ait Innocentius Pōrifex, Spiritu Dei instinctus ille ita dixit. Quartus est Esaiæ trigesimo octauo (de quo etiam quarto Regum vigesimo) vbi Dominus per Esaiam Ezechia nunciavit mortem eius instare, quod tamen falsum fuit, cum quindecim annis vltra vixerit. Et exstant multæ tales prophetiæ, quæ videntur similiter fuisse falsæ. Quintus, est

Argument. II.

Obiicitur nonnulli Scripturæ loci in quibus prima facie videri posset Deo per se aut per alterum dixisse falsum.

Li. i. de Abraham, c. 8.

In cap. Gaudemus, de diuortiiis.

est

est tertio Regum vigesimo secundo, vbi cum Dominus diceret: *Quis decipiet Regem Achab, &c?* prodiit Spiritus (nequam videlicet) qui suscepit se decepturum & illum & omnes eius Prophetas. Quod Dominus vt faceret iussit, inquit: *Egredere & fac ita.* Vnde Propheta Michæas ibidem: *Ecce dedit Dominus spiritum mendacij in ore omnium Prophetarum.* Adde quod multis aliis ^a Scripturæ locis aperte dici videtur, Deum solitum esse decipere & tradere in reprobum sensum. Ex quibus apparet Deum re ipsa decipere, nedum posse id facere de potentia ordinaria aut absoluta. Quod rursus confirmatur etiam auctoritate ^b Augustini, qui negat quidem Deum decipere per spiritum bonum: concedit tamen eum posse decipere per spiritum malū. Item ^c alibi fusè docet, solere Deum mouere etiam hominis mentem ad falsum.

TERTIO, dato quòd hoc ipsum satis constaret, videlicet verum esse id omne, quod Spiritu sancto dictante scriptum est, at non videtur satis item constare, id omne quod in his libris continetur Spiritu sancto dictante esse scriptum: imò quædam videntur Scriptores Canonici de suo spiritu interseruisse, præsertim quæ sunt minoris momenti; quale videtur illud, quod Apostolus scribit: ^d *Luceas mecum est.* Et: ^e *Penulam, quam reliqui Troade apud Carpum, veniens affer tecum;* & alia horum similia. Ita cum non possit facillè discerni, quo loco Scriptor Canonicus infallibiliter loquatur suggerente Spiritu diuino; ex nullo Scripturæ loco argumentum infallibile duci posse videtur.

QUARTO, dato quòd etiam constaret, sententias omnes horum librorum profectas esse ex Spiritu diuino; at sensus illarum verus admodum obscurus est, nec satis in controuersis materiis exploratus. Quapropter cum

ex sen-

^a Iob. 12. v. 17.
Isai. 63. v. 17.
Ezech. 14. v. 9.
Rom. 1. v. 28.
&c.

^b Lib. 83. qq.
9. 53.

^c Lib. de gratia & liber arbit. c. 21.

Argum. III.

^d 2. Tim. 4.

^e Ibidè, &c.

Argum. IIII.

ex sensu Scripturæ (quæ ut inquit Diuus^f Hieronymus, *Non in verbis, sed in sensu est*) argumentandum fit; argumenta, quæ ex dubio & incerto sensu ducentur, non poterunt esse ad controuersias determinandas penitus certa atq; infallibilia. His igitur rationibus probari videtur, non posse hosce libros, quos habemus, infallibile argumentum suppeditare ad definiendum.

CÆTERVM hæc quidem nullo modo vel possunt vel debent mouere eos, qui grauiissimis illis nostræ fidei motiuis, à nobis initio huius libri expositis, prudentissimè ac necessariò adducti iam (Dei beneficio) sunt, vt doctrinam Christianam, atque adeò Scripturam sacram (quæ nunc videlicet in Ecclesia habetur) verissimam esse sibi persuadeant. Quo fundamento iacto facilè fuerit aduersus obiectas rationes defendere, infallibile prorsus argumentum ad definiendum peti posse ex his ipsis Bibliorum libris, quos Ecclesia hodie vsurpat: Id quod sanè certissimum est ex fide.

Nam primum ex ipsa Scriptura sacra (quam veram esse euincunt illa fidei motiua, de quibus dixi) constat, Christum Dominum sufficièter prouidere Ecclesiæ suæ, ne tota erret. Errare autem posset, si libri illi numero, quibus vt sacris vtitur, non essent sacri. Certum igitur ex fide est, libros huiusmodi veram & infallibilem veritatem continere, sacrosq; esse.

Deinde hoc idem confirmatur auctoritate ipsius Ecclesiæ, quæ hos ipsos libros tanquam Canonicos recipit. Vt enim suprà dictum est, ipsi Ecclesiæ commissa est custodia librorum sacrorum. Vnde non minus debemus credere proponenti nobis hos libros, quàm si ipsos originales seruaret. Nam ne tunc quidem aliunde comperitum haberemus, tales, esse libros Canonicos, nisi ex Ec-

f. In caput 1.
ad Galat.

Parte I.

Esse omnino infallibiles illos ipsos libros sacros qui existunt in Ecclesia.

Probatur I.

2.

x

clesiæ

Li. r. de script.
cap. i.
*Responso ad
contraria ar-
gumenta supra
posita.*

Ad L.

*Fas nō esse iam
dubitare, quin
Vulgata editio
Bibliorum, sit
authenticā.*

Sessione 4.

*Quid sit, edi-
tionem illam
esse authenti-
cam.*

eleſie testimonio, vt bene ac prudenter hoc loco à Ioan-
ne Driedone noratum est.

AD PRIMVM igitur argumentum contrarium, re-
sponderetur, potuisse quidem vnum aut alterum interpre-
tem vel impressorem errare, aut etiam aliquos, sed vt o-
mnes omnino errarent, fieri nequaquam potuisse; diui-
na nimirum providentia, propter Ecclesie bonum, id
prohibente. Quam ob rem omnes illi codices (quocun-
que idioma conscripti fuerint) quibus Ecclesia Catho-
lica, tanquam authenticis in materia fidei, aliquando vſa
est, certis & indubitati fuerunt, quod attinet ad illa omnia,
in quibus eiusmodi libri cōcordarunt. Nam de locis qui-
dem aliquibus minoribus non pertinentibus ad ipsa
dogmata fidei, aliqua potuit esse controuersia quam diu
Ecclesia nullam editionem Bibliorum speciali defini-
tione approbavit.

Iam verò, post Concilium Tridentinum dubitare
non licet, quin editio vulgata vetus, quæ in primis à Divo
Hieronymo partim conscripta, partim emendata est, di-
uinam doctrinam contineat, sitque per omnia in sensu
quidem concors illi Scripturæ, quæ primò ab auctori-
bus sacris Spiritu sancto dictate est excepta. Etenim eius-
dem Ecclesie auctoritate (nempe Romanæ, quæ sola ve-
ra & Catholica est, vt supra conuicimus) qua omnino et-
tiam aliquam esse Scripturam Cronicam constat, in eo
Concilio definitum est, editionem hanc authenticā esse,
grauiterq; præceptum, vt pro authentica in concioni-
bus, lectionibus, disputationibus, & expositionibus, ha-
beatur, nec vllus eam, reiicere, quouis prætextu audeat
vel præsumat. Esse autem versionem aliquam authen-
ticā, nihil hoc loco aliud est, quàm esse eam omnino in-
sententia cōformem Scripturæ originali, ac proinde do-
ctrinam

trinam diuinam continere, ex qua certò possint con-
trouersæ fidei determinari.

Quod autem Concilium addit: ne vllus illam quo-
uis prætextu audeat reiicere, id profectò euidenti argu-
mento est, in omnibus omnino locis, & quod attinet ad
omnes Scripturæ sententias, esse hanc editionem vt au-
thenticam à Concilio approbatam. Secus enim, præ-
textus aliquis superesset, quo, non obstante hac definitione
Concilij, posset aliquando ea editio in disputationibus
reiici: nempe si diceretur, in hoc ceterò aut in illo loco
non esse huius editionis auctorem Spiritus sancti men-
tem assecutum. At, ne vllò vnquam prætextu hæc edi-
tio reiiceretur, omnino voluit Concilium prohibere.
In omnibus igitur locis eam haberi voluit pro authen-
tica.

Neq; tamen contendimus, errores etiam Typogra-
phorum (vt Kemnitius & alij Sectarij calumniantur) si
qui in aliqua exemplaria irrepererunt, à Concilio Triden-
tino probari: Vt quod obiiciunt illi, capite vndécimo Iu-
dicium, pro, *Alteram matre*, lectum fuisse, *Adulteram matre*,
& similes quasdam nugas. Sed probauit Concilium ve-
terem eam editionem benè atq; correctè typis impres-
sam. Hanc nimirum definiuit habendam esse pro authen-
tica. Et certè quod ad rem ipsam atinet nihil aduersus
hanc editionem obiiciunt Sectarij, quod alicuius sit pō-
deris. Nam quod illam ab Hebraicis aut Græcis exem-
plaribus discrepare dicunt, id vel falsum est, si correctio-
ra exemplaria inspiciantur, vel certè quod ad ipsam sen-
tentiam attinet nihil interest. Vt quod obiiciunt, Gene-
sis tertio, dici *ipfa* conteret caput tuum; eum dicendū
esset iuxta vim verbi Hebraici, *ipse*. Eòdem enim res
redit. Nam si Filius Virginis Christus Iesus contriuit ca-

Explicatur de-
cretum Conci-
lij Trid. de edi-
tione Vulgata.

In examine
sess. 4. Conci-
lij Trid.

put serpentis; ipsa Virgo quoque suo modo contriuit, quatenus genuit nimirum Iesum Saluatorem. Quare non malè etiam interpres, propter contextus Latini commoditatem, ipsa, vertit, vt sequentia cum antecedentibus melius Latinè cohærent. Item, quod obiiciunt, Matth. nono, iuxta Græcam dictionem, dici debere: non veni vocare iustos, sed peccatores *ad penitentiã*, eamque postremam voculam in vulgata editione esse omisissam; obsecro quid interest? An non enim satis per se intelligitur, peccatores à Christo cum vocabantur, ad penitentiam vocatos fuisse? Sed nolo reliqua omnia persequi, quæ perinde facillè expediti possunt.

Porro ex dictis intelligitur, nullo modo auctores illos audiendos esse, qui adhuc post Concilium Tridentinum cõtendunt, posse etiam nunc editionem vulgatam per Hebraicos & Græcos codices, tanquam per fontes (vt aiunt) in locis aliquibus, quod ad ipsam sententiã attingit, emendari. Non licet hoc facere. Quin potius Græci & Hebraici codices, sicubi à nostra editione dissideant, per nostram corrigendi & emendandi sunt. Nam hanc Ecclesia peculiari definitione per omnia probauit, non illos: quanquam nec illos reiecit, nisi vbi huic nostræ editioni fortè contradicerent.

Neque verò possunt illi codices potiori iure fontes iam appellari, quàm editio hæc nostra. Primò, quia neque illi, originales ipsi libri sunt, sed variorum Typographorum opera excusi. Deinde, quoniam magna est etiã horum voluminum varietas, magna etiam eorum interpretum inconstantia, qui illos Latinè ad veritatem fontium, vt ipsi dicunt, vertere conantur: prorsus vt, quemadmodum Melchior Canus argutè ait; non tam fontes vertere, quàm ipsi circa fontes verti videantur. Tertiò, quo-

Non licet editionem Vulgatam, quod ad rem sententiãque, attingit, per Hebraicos aut Græcos codices emendare.

Græci & Hebraici codices nõ possunt meliori iure dici nunc fontes quàm editio Vulgata.

Lib. 2. de locis Theolog. cap. 13.

quoniam & Rabinorum, & aliorum Ecclesiæ Catholicæ hostium, fraude, sæpe potuerunt deprauari. Itaque minime illi in sua origine purè tanquam fontes scaturiunt: sed per varia loca, hoc est, per hominum operas, à quibus infici potuerunt, ad nos deriuati sunt.

Quocirca satius multo est huic vulgatæ editioni per Ecclesiam approbatæ fidem adhibere. Quemadmodum etiam quandoq; melius est ex nitido fontis titulo, quàm ex turbido ipso fonte aquam ad bibendum haurire. Quade re eruditè sanè & diligentissimè scripsit inter alios Canus. Qui nihilominus benè docet, varium ac multiplicem esse linguarum usum ad Scripturam diuinam & ad hanc ipsam vulgatam editionem intelligendam: non quidem vt illa quoad sensum emendetur, sed vt proprietates originalium, quam ipsa (ob idiomatis diuersitatem) obscurius interdum exprimit, melius percipiatur. Verùm de primo argumento hætenus.

Ad secundum respondeo, ne per potentiam quidem suam absolutam posse omnino Deum, qui prima atque summa veritas est, fallere, vel per se, vel per alium: vt nec potest ipse, cùm summa atq; infinita sit bonitas, vel peccare, vel ad peccadum impellere. Quod ad eò verum est, vt minimè Diuus^a Augustinus ac Diuus^b Anselmus scribere dubitauerint, non magis Deum mentiri posse quàm Deum esse desinere. Mentiretur autem certè si quæquam ipse falleret. Nam cùm omnia ipse sciat, si falsum aliquid significaret; minimè id quidem præter mentem suam, sed planè contra eam significaret; quod ipsum mentiri est.

Ac sanè postquam grauissimis nostræ fidei motiuis necessariò (vt initio libri vidimus) demonstratur, Christianam doctrinam, atque ad eò Scripturam sacram, dignifi-

Lib. 2. de locis
Theolog. c. 12.
13. & 14. & 15.

Ad argumen-
tum 11.

Ne de potentia
quidem abso-
luta posse Deū
per se aut per
alterū fallere.

^a Lib. 1. de
symbol. ad Ca-
techumen.

^b Lib. 1. Cur
Deus homo,
cap. 12.

Deum non pos-
se fallere, quo-
modo probetur.

gnissimam esse assensione prudentum; non est admodum difficile, tanquam ab effectu & consequenti quodam, euincere, per nullam potentiam Deum vel perse vel per alium, quenquam fallere posse. Etenim si Deus villo modo posset fallere, neque deberemus sanè, neque possemus eniti, vt per fidem supernaturalem, absq; omni formidine, simus penitus certi de veritate doctrine Christianæ. At id & possumus & debemus; (vt illis fidei motiuis efficitur, & alioquî etiam illi ipsi auctores concedunt, qui temerè existimârunt, Deum fallere per potentiam absolutam posse.) Non potest igitur Deus villo modo fallere. Hæc enim humanæ mentis natura est, vt nisi nobis persuadeamus, aliquid certo atque infallibili fundamento niti, de eo penitus certi esse non possimus. Si autem Deus potentia absoluta posset fallere, nulla tunc nobis ratio suppeteret, qua nobis persuaderemus, doctrinam fidei aliquo infallibili fundamento niti. Nam quonam obsecro? An fundamento claræ & euidētis demonstrationis? Minimè. Est enim doctrina fidei de rebus, vt Apostolus inquit, *non apparentibus*, id est, non manifestè notis. Qualinam igitur, aut quo infallibili fundamento doctrinam fidei niti, persuadere nobis tunc possemus? Num veræ reuelationis? nec enim aliud restat. At si Deus natura sua falsum absolutè affirmare posset, vnde persuaderemus nobis, eam ipsam reuelationem diuinam doctrinæ fidei, veram ac certam esse? Non certè ex natura Dei, si is quidem ponitur naturâ suâ posse falsum absolutè docere. Nec rursus ex ordinaria lege ac promissione Dei, qua ille statuerit, se non nisi verum vñquam reuelaturum. Cùm enim hanc etiam ipsam legem suæ promissionem Dei non possimus cognoscere nisi ex reuelatione diuina, qua ille nimirum significauerit id se promississe ac statuisse.

*Si Deus posset
per vllam po-
tentiam falle-
re, non posset
fides certa esse.*

Hebr. ix.

*Non enim pot-
est illi reuelari
quod non voluerit
reuelare.*

se: si Deus naturā suā absolutē potest dicere falsum, de ea ipsa etiam reuelatione poterimus merito dubitare; nūm videlicet tunc Deus vel maximē potestate mentiendi usus sit, cūm nobis significauit nunquam se mentiturum. Ita minimē viam haberemus, vt ex aliqua lege Dei ordinaria ipsum semper esse veracem cognosceremus. Vt enim dictum est, via ad id cognoscendum oporteret esse reuelationem, per quam solam ipsa lex Dei ordinaria in hoc genere innotescere potest, de qua tamen reuelatione, si Deus sua natura fallere potest, in primis dubitamus.

Cuius sanē argumenti vis hoc exemplo elucescit. Si quem hominem nunquam mentiri, alia ratione cognoscere non possemus, nisi quia ipse dicit statuisse se nunquam mentiri: non utique penitus esse certi possemus, quod nunquam ille mentiat. Cūm enim naturā suā mentiri possit, vereri possemus ne tunc vel maximē, cūm se diceret nolle mentiri, mentiretur. Ita igitur, si Deus natura sua fallere posset, nunquam ex ipsius Dei lege atq; promissione per reuelationem ab ipso patefacta, certō nobis persuaderemus illum nunquam fallere. Veremur enim ne vel illa maximē reuelatione legis atq; promissionis suae nos falleret.

Huc accedit auctoritas etiam ipsius Scripturæ, quam quidem, vt alioquē ea nobis per communia illa fidei motiua probata est, non perperam ad hoc ipsum confirmandum, nempe Deum naturā suā omnino fallere non posse, vsurpabimus. Est, inquit Scriptura, ^a Deus verax, omnis autem homo mendax. Item: ^b Non est Deus quasi homo, vt mentiatur. Quid his in locis & quantum dignitatis existimabimus tribui Deo? An illud tantum, quod actu quidem ipse non mentiatur, cūm homines ferē mentiri soleant?

Exemplo confirmatur non posse Deum etiam potentia absoluta fallere.

Id etiam probari posse ex Scriptura.

^a Rom. 9.
^b Numer. 23.

leant? Atqui nonnullos etiam homines reperire liceat, qui profus à mendacio abstineant. Non igitur de actu ipso, sed de conditione atque discrimine naturæ utriusque, videlicet Dei & hominis, sermo ibi est. Nempe ut intelligamus, Deum omnino esse eiusmodi, ut naturâ suam mentiri & fallere non possit; hominem verò contrâ ea naturâ præditum esse, ut id possit. Ut, cum simul Scriptura dicit; *Negue esse Deum ut filium hominis, ut mutetur*; non tantum certè significat ipsum actu non mutari, sed omnino naturâ suam mutari nullo modo posse.

In eodem loco Num. 23.

Hebr. 6.

Ac sunt præterea duo Scripturæ loci, qui maximè valent ad hanc ipsam rem confirmandam. Alter est in epistola ad Hebræos. Vbi Apostolus, cum firmitatem promissionis, qua Deus Abrahæ, & semini eius, benedictionem gratiæ suæ pollicitus est, commendare vellet, ita inquit: *Volens Deus abundantius ostendere pollicitationis heredibus immobilitatem consilij sui, interposuit insurandum, ut per duas res immobiles (scilicet per promissionem, & iuramentum) quibus impossibile est mentiri Deum, fortissimum solatium haberemus.* Hic sanè cum Diuus Paulus negat, potuisse Deum vel in promissione, vel in iuramento mentiri, procul dubio secundum potentiam Dei etiam absolutam loquitur. Nam si solum negat, potuisse Deum mentiri posita ipsius promissione atque lege ordinaria; minimè fortissimum illud solatium haberemus, quod tamen nobis Paulus pollicetur. Vereremur enim, ne illa ipsa reuelatione, qua legem eiusmodi & promissionem diuinam cognosceremus, Deus nos fefelleret, ut ex eo argumento patet, quod paulò antè fecimus.

Negat Apostolus posse Deum etiam potentia absoluta fallere.

2. Tim. 2.

Alter locus est in posteriori epistola ad Timotheum. Vbi cum similiter idem Apostolus homines certissimos reddere conaretur de diuina promissione qua præmium

mium aeternum piis operibus decretum est, ita inquit: Ille (videlicet Deus) fidelis permanet: Negare seipsum non potest. Quo etiam loco sine dubio negat Deum vlla ratione fallere posse. Alioquē penitus certi de diuina promissione (vt vult Apostolus) esse non possemus, quemadmodum antē ostendimus.

Ad Scripturæ autem locos, qui ad confirmandum posse Deum fallere, obiiciebantur, non est difficile respondere. Nam quod ad primum locum attinet, possumus in primis negare, Cain fuisse hominem illum, quem ^a Lamech interfecit. Neque enim id ex Scripturis constat, quin imò à pluribus putatur commentitium. Secundo, dato quòd fuerit, non ideò erit in Dei oratione mendaciū. Etenim cū is ad Cain dixit: Nequaquā ita fiet: sensus fuit: nequaquā impunè à quoquam interficiaris, sicut verebaris. Quæ expositio satis congruit cum ipso textu.

Ad secundum locum quod attinet, sunt qui concedant Abraham dissimulandi causā fuisse mentitum. Ita ^b Adrianus, quem ^c Canus sequitur. Consequenter ij dicunt, quòd Abraham mentitus sit, hoc illum ex instinctu Dei non fecisse; quod verò nesciens prophetauerit verum, hoc esse Deo adscribendum. Atq; ita interpretantur sententiam Diui ^d Ambrosij. Mihi sententia D. ^e Augustini magis placet, qui negat, Abraham tunc mentitum esse. Et si enim persuaderet sibi fore, vt immolaret filium, sperabat tamen etiam futurum vt confestim ille ad vitam diuinitus reuocaretur, quòd possent impleri promissiones. Ita verè potuit dicere: *Expectate hic, ego & puer illuc properantes, postquam adorauerimus, reuertemur ad vos.* Sententiam hanc Augustini sequitur ^f Gabriel, & ^g Carthusianus in illum locum. Neque obscure illam insinuasse videtur Apostolus, cū dixit: *Fide Abraham obtulit*

Responso ad
Scripturæ locos
suprà obiectos,
in quibus vide-
ri posset Deum
se fecisse.
Ad primum.
^a Gen. 4.

Ad secundum
locum.

^b Quodlibeto 1. ad 1. argum. principale.

^c Lib. 2. de locis Theolog. cap. 4.

^d Loco suprà citato, lib. 1. de Abraham, c. 8.

^e Serm. 71. & 72. de tempore.

^f In 3. lib. sent. dist. 38.

^g In illum locum Gen.

Isaac Deo, cum tentaretur, qui susceperat repromissiones (ad quem dictum est, quia in Isaac vocabitur tibi semen) ARBITRANS quod & a mortuis suscitare potens est Deus, &c.

Afferret Carthusianus & aliam expositionem; ut nimirum quod solus Abraham erat suo iudicio praestitutus, nempe ut rediret, id iuxta usitatam aliam Scripturae phrasim, se & filium facturos fuisse affirmaret. Ad quem modum intelligitur illud: ^h *Videntes autem discipuli, indignati sunt dicentes; ut quid perditio haec? Quod tamen vnus Iudas dixit. Item illud: ⁱ Et qui cum eo crucifixi erant, conuiciabantur ei.*

^b Matth. 26.

ⁱ Marci 15.

Ad tertium locum.

Ad tertium locum quod attinet, plerique concedunt, Iacob minimè Spiritus sancti afflatu loquutum fuisse, sed ex se fuisse mentitum, cum diceret: *Ego sum primogenitus tuus Esau*: neque verò Innocentium aliquid contra de ea re definiisse, sed exposuisse tantum priuatam suam opinionem, cum asseruit, Iacob, diuinitus inspiratum, ita fuisse loquutum. Ceterum communior sententia ^a Doctorum ac ^b Patrum est contraria, ut videre est etiam apud ^c Melchiorum Canum, loco citato. Quamuis enim Iacob naturam non esset primogenitus: at iure erat ex diuina voluntate, quam vel priuata reuelatione cognouit, vel ex instructione Rebeckae matris, quam constat diuinitus edocitam fuisse, fore, ^d *ut maior seruiret minori, &c.* Potuit ergo Iacob absque mendacio dicere: ^e *Ego sum primogenitus tuus*: intelligens, iure, non natura. Ad eum modum, quo populus gentilium, per eundem ipsum Iacob significatus ^f Rebeckae, postquam per fidem, Abraham successit, potuit verè dicere, se iure & voluntate diuina semen esse verum & haeredem Abraham, quod ad diuinas promissiones attinet: uti perspicue Diuus Paulus verbis illis ostendit; ^g *Non omnes qui ex Israel sunt, ij sunt Israelitae,*

^a Magistri in 3. d. 38. Alenf. 2. p. membro 6. D. Thom. 2. 2. q. 110. art. 3. &c.

^b Innocentij

^c Gaudemus,

de diu. Ambr.

l. 2. de Iacob &

vita beata. c. 2.

Aug. q. 74. in

Gen. & l. 16. de

ciuit. Dei, cap.

37. Chrylost.

hom. 6. in ep.

ad Col. & 53.

in Gen. &c.

^e Lib. 2. de lo-

cis Theol. c. 4.

^d Gen. 25. ad

Rom. 9.

^e Genes. 27.

^f Genes. 25.

^g Rom. 9.

neq; qui semen sunt Abrahæ, omnes filij eius sed qui filij sunt promissionis, æstimantur in semine.

Ad quartum locum respondetur primò, sententiam illam fuisse comminatoriam, quæ, vt rectè inter ceteros explanauit Canus, iuxta communem loquendi vsum, accipienda est tacita quadam conditione intellecta: Si nimirum is, ad quem dirigitur comminatio, non respiciat. Respuit aurem Ezechias. Itaque nulla fuit in oratione Isaiæ falsitas, siquidem defuit conditio. Secundò ad eam responsionem & hoc addendum est: Deum per Prophetas solitum esse prænunciare, non modò id, quod omnibus consideratis futurum est; sed etiam id, quod attendendo ad aliquas inferiores causas; vt ad merita hominum, &c. verè iudicari potest esse futurum, tamen si ex voluntate diuina, & spectatis omnibus causis, secus futurum sit. Atque hoc modo Isaias eo loco verè prædixit mortem Ezechia, videlicet spectata quidem causa particulari, hoc est, solum respiciendo ad merita ipsius in præsentia. Ita similes quoque prophetias interpretatur rectissimè Diuus^h Thomas.

Ad quintum Scripturæ locum respondeo, non illo significari propriè Dei præceptum, quasi is posituè (vt claritatis causa in Scholis loquimur) impulerit spiritum nequam ad decipiendum, sed significatur diuina permissio, quæ in Scripturis plerumque eodem genere sermonis designatur, quo præceptum & positua voluntas Dei. Ita intelligitur illud Christi, ad proditorem Iudam: *Quod facis, fac citius*, sicut^h Canus etiam rectè annotauit. Atque eodem modo ad omnes alios Scripturæ locos, qui sunt eiusdem generis, respondemus: neque aliter etiam intelligi debet Diuus Augustinus. Quod enim is ait, per spiritum malum Deum solitum esse decipere, non per bonum,

Ad quartum locum.

Lib. 2. cap. 4.

Qui stat & aliter quando non euenit quod fuit diuinitus prænunciatum.

In I parte Summa q. 19. ar. 7. ad 2. arg. & 22. q. 171. ar. 6. ad 2. argum.

Ad quintum locum.

In Ioan. 13.

& Lib. 2. de locis vbi supra.

Lib. 83. qq. 9. 53.

num, idè dicit, quòd spiritus malus sit, qui permittente Deo decipere solet; quod ille non solet permittere vt fiat per spiritum bonum. Ac est etiam illud hoc loco diligenter notandum: quamuis Deus ipse per se neminem (vt dictum est) in errorem aut etiam in peccatum impellat, tamen suo quodam iusto iudicio ad res quasdã per se aliqui non malas quandoque homines impellere, quibus rebus ipse præuidet eos ad errorem peccatumque abufuros; idque ipsum vt fiat, certo quodam consilio statuit permittere. Atque hæc videlicet ratio est, quam ob rem in quibusdam præsertim Scripturæ locis ita significetur eiusmodi Dei permissio quasi ipse per se traderet homines in reprobum sensum ad peccandumque impelleret. Nimirum ita Scriptura loquitur, quoniam eius rei certe, ex qua sumit aliquis occasionem erroris peccati que, Deus (& quidem peculiari quandoque consilio & prouidentia) est causã. Quæ explicatio disputationes quoque D. Augustini de hoc genere, tum aliàs, tum maximè in libro de gratia & libero arbitrio, non parum illustrare potest. Nam quòd non nisi permittendo alioquì Deus tradat in reprobum sensum, ipse etiam Augustinus ad extremum satis declarat in illo eodem libro. Sed de secundo argumento nimium multa fortassis.

l. Cap. 21. & deinceps.

m. Cap. 23.

Ad argum. III. principale.

AD TERTIVM respondetur. Nihil omnino in Scripturis esse, quod peculiari Spiritus sancti instinctu scriptum non sit. Quod patet profectò ex communi etiam consensu fidelium, manifesteque probatur ex eo, quòd si aliquid humano spiritu auctores sacri scribere potuerunt, magna ex parte Scripturarum labefactaretur auctoritas. Poterit enim quiuis dubitare, vbinam spiritu proprio, vbi diuino auctor loqueretur. Neque facile esset discernere in hoc genere, quæ leuioris, quæ grauioris essent

essent momenti: vt optimè ⁿ Canus differit ad coarguen-
dum Erasmus, tum aliorum quorundam veterum er-
rorem, quos ^o Hieronymus sensisse commemorat, Scri-
ptores Canonicos in rebus maioris momēti Spiritu san-
cto afflatos scripsisse, in leuioribus autem potuisse hallu-
cinari. Certè Diuus Paulus, *Omnem Scripturam diuinitus
inspiratam, vtilem esse pronunciat.* Itaq; nihil est in ea, quod
vel per se, vel ad alia relatum, non sit magni momenti.
Petrus quoque absolutè sine omni exceptione ait: *Spiri-
tu Dei inspiratos, locutos esse sanctos Dei homines.* Quare du-
bium esse non debet, quin omnes & singulæ Scriptura-
rum particulæ sint Spiritu sancto dictante exaratae. Id
quod meritò etiam in Concilio Tridentino sub anathe-
mate definitur.

AD QVARTVM argumentum quid respondendum
sit, facilè patet ex dictis. Vtcunq; enim Scriptura diffi-
cilis ad intelligendum sit, tamen ille sine omni dubitatio-
ne verus atq; genuinus Scripturæ est sensus, quem Eccle-
sia Spiritu sancto suggerente asserit. Atque ita non deest
modus ex Scriptura depromendi infallibilia argumenta
ad definiendas controuersias. Fatendum tamen est, mul-
tos esse locos Scripturæ, ex quibus, quoniam eorum sen-
tentia neq; euidenter per se patet, neq; auctoritate Ec-
clesiæ satis declarata est; nō potest argumentum firmum
duci ad faciendam fidem. Sed & nonnullæ quoq; con-
trouersiæ sunt, quæ per Scripturam solam definiri satis
ac determinari nequeunt, vt suprà demonstrauius, at-
que etiam paulò post necessariò repetetur.

AD postremum caput quod attinet, latissimè de ra-
tione interpretandarum Scripturarum scripsit inter
ceteros Driedo libro tertio de dogmatibus Scripturæ, &
Caterinus de clauibus Scripturæ, & Michaël Medina.

z Lib. 2. de lo-
cis, cap. 10.

o In caput 5.
Micheæ.

2. Tim. 3.

2. Petri 1.

Sessione 4.

Ad arg. 1111.

V.

Que inuare
possint ad rectā
Scripturæ in-
terpretationē.

Nos breuiter præcipua quædam documenta ad eam rem trademus (quæ partim suprâ etiam attigimus, cum de Scripturæ obscuritate ageremus) ex doctrina Diui Augustini potissimum collecta in libris quatuor de doctrina Christiana, quos ille hac de re doctissimè scripsit.

*Documentū 1.
ad Scripturam
intelligendam
utile.*
Ex Aug. lib. 2.
de doctrina
Christ. c. 8.

Primum documentum est, vt quis benè perspectos habere studeat libros omnes Scripturæ sacræ, in eorūq; lectione, quantumuis multa nō intelligat, assiduè versetur. *Erit enim, inquit Augustinus, diuinarum scripturarum solertissimus indagator, qui primò totas legerit notasq; habuerit, si nondum intellectu, iam tamen lectione.* Et infra: *Prima, inquit, huius laboris obseruatio est, nosse istos libros, et si nondum ad intellectum, legēdo tamen vel mandare memoria, vel omnino incognitos non habere.* Ac ratio huius documenti est, quoniam multorū locorum obscuri sensus disertis verbis sunt aliis quibusdam in locis explicati, quos idcirco minimè ignorare is poterit, qui Scripturam totam assidua lectione reddiderit sibi familiarem. Sicut illud Psal: *Nec dabis sanctum tuum videre corruptionem;* sanctus Petrus ad Christi corpus in sepulchro positum pertinere est ^a interpretatus, vt iam similia exempla multa præterea. Accedit, quòd etsi sensus vnus loci obscurus in nullo alio loco disertè explanetur; tamen ex diligēti locorum ^b collatione sæpe colligi poterit; quod sanè videmus passim, & magno cum fructu veteres Patres in Scripturis interpretandis facitâsse.

Psalm. 154

^a Actor. 25

^b Aug. lib. 2.
de doct. Chri-
stian. cap 25.
& 26.

Docum. II.

Secundum documentum est, vt quis similiter multum in lectione Patrum, Conciliorum, & Decretorum Pontificum versetur. Cuius documenti ratio ferè eadem est. Passim enim à Conciliis, à Pontificibus, ab aliisque Patribus Scripturæ sacræ loci obscuriores declarantur.

Tertium

Tertium est, vt quis etiam probè teneat eam linguā qua sacrae literæ vel traditæ vel expositæ sunt; itemq; figuras seu tropos loquendi in illa vsitatos: quorum est sanè in sacra Scriptura frequentissimus idemq; multiplex ac varius vsus. Hinc enim quod de Christo dicitur, plerumq; de eius membris intelligi oportet, & quod de vna ciuitate; de tota prouincia, &c. Etsi autem ob hanc causam utile sit Græcas etiam & Hebraicas literas, ob earum etiam proprios quosdam modos, callere: tamen vt rectè etiam notat Ioannes ^c Driedo, & possumus quoq; colligere ex Diuo ^d Augustino, non est id iam prorsus necessarium, posteaquàm tam multi sunt, qui Latinè beneq; doctè explicuerunt difficultates omnes, quæ ex earum linguarum proprietate oriuntur.

Quartum documentum est, vt quis artium liberalium cognitione & scientia naturalium rerum, quoad eius fieri possit, instructus ad sacrarum literarū studium accedat. Ita enim earum rerum proprietates cognoscet, quarum nominibus diuina mysteria sæpe in Scriptura sacra metaphoricè declarantur: atque adeò facilius etiam intelliget, quid Spiritus sanctus eiusmodi rerum similitudine significare voluerit. Inprimis autem Diuus Augustinus docet, vtilem esse Dialecticam ad discernendum in Scripturarum expositione quæ sint fidem consequentia; & quæ contrà veræ fidei repugnent. Item quæ in vniuersum affirmat, nos omnino vti debere scientiis Philosophorum, repudiaris tamē eorum erroribus. Veritates enim (quas iniuste & indignè Philosophi possidebant) quasi thesaurum quendam erutum ex fodinis diuinæ prouidentia vbiq; diffusæ, debere nos nostro iure ad Scripturas intelligendas vsurpare. Sicut filij Israël reli-

ctis

Docum. III.
Aug. lib. 2. de
doctr. Christ.
c. 10. & 11.

c Lib. 2. de do-
gmat. sacrae
Script. tract. 1.
cap. 2.
d Lib. 2. de
doctr. Christ.
cap. 5. & c. 12.

Docum. IIII.
Aug. lib. 2. de
doctr. Christ.
c. 16. 28. & 29.
31. 36. 37. 40.

Lib. 2. de doct.
Christ. c. 31.

Ibidem c. 40.

Exod. II. & 12. Atis Ægyptiorum idolis, cum ex Ægypto discederent, vasa aurea & argentea illis furripuerunt.

Document. V.
Aug. lib. 2. de
doctr. Christ.
c. 36. & lib. 3. c.
2. & 3. & 26.
& 27.

Quintum documentum, idq; latissimè patens, est, vt si quis locus est ambiguus; vel propter obscuritatem dictionis, quia dubium est, quomodo sit distinguenda vel pronuncianda, num seriò an ironicè, absolutè an per interrogationem, &c. vel etiam ob significatarum rerum obscuritatem; consulat quis alia dogmata fidei clario- ra, antecedentiaq; & consequentia perpendat. His enim diligenter consideratis, quamcunq; sententiam aliquis ex eiusmodi Scripturæ loco eliciendam putet, modo fidei consentanea illa sit, & caritatem Dei & proximi, quæ finis est sacrarum literarum, promouere possit; *Non fallatur perniciosè* (inquit sanctus Augustinus) etiamsi non assequatur id ipsum, quod Scriptor Canonicus intendit.

e Id explicat.
Aug. lib. 2. de
doctr. Christ.
cap. 7.
f Lib. 2. de do-
ctr. Christia.
c. 36. & idem
lib. 3. c. 26.

Document. VI.
Quod potif-
simùm colli-
gitur ex lib. 3.
de doct. Chri-
stia. cap. 12. &
deinceps.
Matth. 18.

Sextum documentum est, vt consulatur etiam ratio naturalis. Nam etsi multa supra rationem natura- lem doceat Scriptura; tamen nihil omnino contra illam docet. Vt cum dicitur: *Si oculus tuus scandalizat te, erue illum & proiice abs te*; Ipsa certè ratio admonere nos debet, ne huiusmodi locum intelligamus propriè sicut verba ipsa sonant. Atq; huius quidem documentum, quò quisque doctior & in animaduertenda vi rationis naturalis perspicacior fuerit, eò quoq; maiorem vsum habere poterit. Deniq; intelligentia Scripturarum in primis à Deo cum vera animi submissione petenda est, qui dat omnibus affluenter & nō improperat. Et hæc quidem de Scripturis sacris summatim exposuisse sufficiat.